

Lenka Milonová... Meno, ktoré čitateľom Enviromagazínu iste nie je neznáme. Objavuje sa pravidelne na prvej strane prílohy, pod ilustračnou kresbou vo Frodovej ceste. Lenka je autorkou týchto kresieb. Kreslenie a maľovanie ju sprevádzajú od detstva a výtvárctvu sa venuje dodnes. Dokonca aj v Anglicku, kde od vlnajšej jari žije v Suffolku a na univerzite v Norwichi študuje environmentálne vedy. V rámci tohto štúdia pracuje na výskume riečnej dynamiky. Býva na vidieku a tamajší už vedia, že sympatická a usmievavá dievčinka zo Slovenska je zanietaná ekologička. V rozhovore pre Enviromagazín sme sa Lenky opýtali aj na to, čo pojem zanietaná ekologička podľa nej obnáša. Ale začnime od začiatku. Teda od detstva.

Aké boli tvoje prvé dotyky s prírodou, s kvetmi, stromami, zvieratami... s potokmi.

Na to by skôr vedela odpovedať moja mama. Ale najsilnejšie zážitky z môjho detstva sa určite spájajú s chatou starých rodičov v Západných Tatrách. Svieži vzduch, hučanie vetra vysoko v korunách smrekov, vôňa hříbov a živice, sladučké jahody... Tu neexistuje čas a aj tie najmenšie veci sa zdajú byť úžasne zaujímavé. Lienky, mravce, svetlušky, kamienky... Tento detský svet chcem navždy nosiť v srdci a nikdy ho nestratiť – nikdy nedospieť. Narodila som sa v Liptovskom Mikuláši a až donedávna som žila len tu. Detstvo doma na záhrade, na chate v lese, či u starkej v sieti za humnom, zanechalo vo mne veľmi pekné spomienky. Bola som šťastlivec, ktorý nemusel pozorovať oblaky z okna paneláku.

dia vo veľkomeste. Mnohí z nich ma v dobrom ovplyvnili, ale najviac zo všetkých úžasne obetavá pani Mária Čajková z bývalého M-klubu a Rudo Pado z Občianskeho združenia Tatry v Liptovskom Mikuláši, prostredníctvom ktorých som dostala šancu realizovať svoje vtedajšie sny.

Si absolventkou odboru environmentálnej ekológie na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Išla si na túto školu aj s predsavzatím urobiť po jej skončení niečo v prospech životného prostredia Liptova?

Predovšetkým som chcela získať vedomosti, pochopiť prírodné vzťahy, naučiť sa toľko, aby som mohla konať správne. Svoje rozhodnutie neľutujem. Ale snáď rovnako dôležitou školou bola pre mňa dobrovoľná práca počas štúdia na projektoch Občianskeho združenia Tatry a spoločnosti Priateľov Zeme. Hoci rodičom veľmi prekážalo, že pomáhám zadarmo, získala som nezaplátiteľné skúsenosti. Naučila som sa veľa o písaní a manažovaní projektov, práci s verejnosťou, organizovaní a vedení seminárov, kampaní, výstav, aj to, ako sa prezentovať a obhájiť si názor... S týmto pozadím bolo pre mňa oveľa jednoduchšie odpíchnúť sa v Anglicku, vytvoriť vlastný PhD.

Posledné prípravy pred otvorením Lenkinej prvej výstavy v Rotunde v Liptovskom Mikuláši

Rodáčka z Liptova žije na anglickom vidieku, študuje environmentálne vedy a miluje rieky

Tvoj rodný kraj, Liptov, je inšpiráciou pre umelcov, básnikov, maliarov... inšpiruje iste aj teba. Mal vplyv aj na tvoje rozhodnutie študovať environmentalistiku?

Ako by som mohla tvrdiť, že nie? Liptov je unikátny kraj. Môže byť pyšný na svoje prírodné poklady, ale má aj svoje veľké starosti a rany, ktoré boľia. I ľudia sú tu aj dobrí, aj menej dobrí, ale majú láskavejšie srdce ako ľu-

di, oslovíť odborníkov a vlastníkov pôdy na spoluprácu, získať si podporu u kľúčových osobností, a v konečnom dôsledku dúfam i v dosiahnutie zmeny. Nielen v Anglicku, ale aj na Liptove. Tento priestor by som však chcela využiť a oslovíť mladých ľudí, nech nevidia svet len v peniazoch a nájdu si čas, ktorý venujú miestnej prírode či ľuďom. Stonásobne viac sa im vráti

späť v podobe skúseností, poznatkov a nových priateľov.

Témou tvojej diplomovej práce bola rieka Váh...

K Váhu mám silný vzťah, strávila som pri ňom veľa času, pozorovala ho, objavovala. A hoci som túto rieku poznala veľmi dobre, vždy ma čímsi nečakaným prekvapila, či už to boli šantiacie vydry na zamrzutej štrkovej lavici, hlavátka v tíšine, rybárik, volavka, stará vrbá, jaskyňa... Diplomovka bola šanca lepšie spoznať rieku, pri ktorej žijem. Bolo to pre mňa fascinujúce dobrodružstvo. A taktiež poučné, vďaka skvelému vedúcemu Dušanovi Barabasovi z Ústavu geografie UPJŠ.

Kedy si objavila „svoju“ prvú rieku?

Letné prázdniny boli od malička o Váhu. O surfovaní na lepenke, budovaní hatí zo skál, splavovaní na dušiach z traktora. Vtedy relatívne čistejší Váh s ostrovčekmi uprostred ponúkal nám, desaťročným z Ohradnej ulice, kapsy plnú jedinečných zážitkov.

Ktorú rieku nosíš v srdci?

Váh.

Kedy a na aký podnet si sa rozhodla pre štúdium v Anglicku?

Anglicko ma pôvodne veľmi nelákalo. Upršaný kraj bez hlbokých lesov a vysokých hôr, plný chladných, konzervatívnych ľudí. Takéto dojmy vo mne zanechali hodiny angličtiny. Môj priateľ, ktorý pochádza z tejto krajiny, sa však vždy zabával na článkoch v mojich starých učebniciach a na ruských cestopisoch, ktoré som čítala. Svoj pohľad som zmenila, keď som v Anglicku strávila letné prázdniny. Netrvalo dlho a našla som si svoje miesta, jazerá, lesy, rieku. Náš vzťah, priateľov neodkladný návrat

Lenka na chate v Západných Tatrách (lúka Sokol, v pozadí Baranec)

do práce v Londýne, bol hlavným podnetom pre život a štúdium v tejto krajine. V Anglicku som od jari minulého roku. Študujem na univerzite v Norwichi, hoci v súčasnosti pracujem viac-menej samostatne doma a v teréne na miestnej rieke Stour.

Ako si vnímaš rozdiely, ak boli, na začiatku pobytu v Anglicku a ako ich vnímaš dnes?

Ľudí a ich životný štýl som spočiatku videla dosť negatívne. Všadeprítomný konzum, rastúca arogancia, pohodlnosť, chladné medzilidské vzťahy. Keď však prídem občas domov, nenahnevajte sa, nevidím nič iné, len rovnaký „americký sen“. Momentálne sa snažím viac orientovať na pozitívne veci, zbieram inšpiráciu a nápady, ktoré by boli užitočné pre Slovensko, ako možnosť výberu eko a fair trade výrobkov, dobrovoľnícka práca, vyššie environmentálne povedomie u ľudí, ochrana prírody a pamiatok... Aj keď Lovelock tvrdí, že tento svet už nemá šancu, ja mám iný názor.

Žiješ na anglickom vidieku. Aký je... anglický vidiek?

Je veľmi romantický a čistý, minimálne v Suffolku. A hoci si uvedomujem rastúci civilizačný tlak na krajinu, vnímam zmenu myslenia farmárov a teším sa z všadeprítomnej novovýsadby, ale aj starých živých plôtov, osamelých stromov i hájov, voľne pasúcich sa hospodárskych zvierat, či z množstva divo rastúcich druhov, ktoré vidím pri bežnej prechádzke v poliach. Zdá sa mi, že aj záujem a kontrola verejnosti je tu pomere silná. Najrozšírenejším hobby v regióne je pozorovanie vtáctva, a tak podpora biodiverzity pri akomkoľvek zásahu je prioritou.

Akí sú tvoji anglickí priatelia?

Sú to zaujímavé osobnosti. George je lovcom jašteríc, Nick je ranger, prírodný všíved, pritom ten najskromnejší človek... Peter, ktorého prezývajú „Muž, ktorý sadi stromy“, sa snaží zachrániť pôvodný topol čierny... a pár ďalších. Sú to ľudia, ktorých môžem bez obáv kedykoľvek poprosiť o radu či o pomoc. Cez víkendy spolu pomáhame budovať jašteričie biotopy, sadíme stromy, a taktiež nesmieme chýbať na žiadnom bláznivom orientačnom behu.

Určite si v Anglicku nazbierala už aj zopár nezabudnuteľných zážitkov...

Zážitkom, na ktorý nikdy nezabudnem bol tuleň, ktorého sme videli pri večerej prechádzke po pobreží. Očividne sa na nás zabával a keď sme ho prestali zaujímať, zmizol vo vlnách. Bolo úžasné vidieť toto zviera v jeho prirodzených podmienkach a nie kdesi v cirkuse.

Do Anglicka si si preniesla nielen svoj vzťah k prírode, ale aj lásku k „obrázkom“. Kde hľadáš a nachádzaš inšpiráciu?

Inšpiráciu hľadám vo svete okolo seba. Znáozňujem prírodnú harmóniu a prepojenosť, ale snažím sa poukazať aj na environmentálne problémy. Obrázky kreslím pre mimovládky, do knižiek a časopisov, ktoré sú väčšinou určené pre deti. Používam kombinovanú techniku, akvarel a tuš. Ak už hovorím o inšpirácii, nemôžem nespomenúť mená ako Košícký a Dubnička, ktorí ma zaujali svojím štýlom tieňovania. Ovplynul ma aj Mucha, ale hlavne Brunovský, ktorý prekonal nepoznané hranice fantázie. Vynašiel detail, ktorý spojil do šokujúcej dynamickej kompozície, ktorá má hlbokú myšlienku a spôsobuje mi husiu kožu. Tak nesmierne ho obdivujem... Chceme vedieť snívať tak, ako to vedel on.

A povedz, ako je to s tou tkáčskou firmou, pre ktorú v Anglicku pracuješ?

Založila som umeleckú živnosť a občas sa pritrafí nejaká zákazka. Práve na jednej robím. Väčšinou navrhujem motívy zvieratiek s prvkom ľudskej satiry, športu či profesie, ktoré budú ako vzorka na kravate. Je to piplavá robotka s výsledkom o priemere asi jeden a pol centimet-

Rieka Stour – Lenkina anglická rieka, predmet jej výskumu i inšpirácia

ra. Ale keď sú motívy utkané na hodvábe, dostaví sa pocit zadosťučinenia a hrdošti na svoju prácu. Ešte som však nevidela hotovú kravatu. Prvé motívy, ktoré som robila v lete minulého roku pre tohtoročnú sezónu pôjdu na trh čoskoro. Som zvedavá, ako sa budú predávať.

Neuvažovala si niekedy, že by si sa mala prednostne venovať výtvarníctvu?

Nikdy mi nešli portréty ani zátišia. Nevieam, či by som obstála. A uživiť sa výtvarníctvom je veľký problém. Ak však dostanem zaujímavú príležitosť, určite ju vyskúšam.

Hovori sa o tebe, že si zanietaná ekologička. Čo tento pojem podľa teba a o tebe prezrádza?

Kto to o mne hovorí? Hádám to so mnou nie je až také zlé (smiech). Snažím sa vypočuť si aj odlišné názory, nebyť ako hluchý baran. Venujem svoj voľný čas dobrej veci, to je všetko.

Čo ťa ako ekologičku najviac hnevá?

Ľudská hlúposť nekonečná. Vyhadzovanie odpadu do krovia, lebo tam ho menej vidieť, vypúšťanie žúmp do riek za búrok, lebo to vtedy nikto nezbadá, spaľovanie škodlivín doma v peciach, lebo vyfúčia komínom a už ich niet...

Máš túžby? Čo robíš, alebo mieniš robiť pre to, aby sa naplnili?

Mám. Napríklad byť dobrým človekom a nechovať sa ako neokresané poleno, ktoré ustavične prenasledujú

chyby, tréma a trapasy. Robím pre to všetko, ale zatiaľ sa mi veľmi nedarí...

Vlajšiu jar si zažila už v Anglicku. Aká je?

Jar je tu farebná. Prichádza skoro po krátkej zablátenej zime s kobercom bielych snežienok. Okraje ciest ožltnú narcismi, brehy riek záružlím, polia sa rozžiaria repkou a sviežou zelenou trávou, v lesoch rozkvitnú belasé zvončeky. Príchod jari vnímam najintenzívnejšie zo všetkých prelomov ročných období. Je to zásadná zmena, zrod nového života, zázrak prírody. A čo je ešte krajšie, jar vnímam aj na ľudoch.

Čo zo Slovenska ti chýba v Anglicku a naopak, čo z Anglicka by si chcela mať doma na Slovensku?

Chcela by som tu mať svoju rodinu, kamarátku a chýba mi aj môj pes. Z východného Anglicka by som chcela domov priniesť úctu ľudí ku krajine, dobrovoľníckeho ducha spoločnosti, šance pre integráciu postihnutých mladých ľudí, možnosť výberu, rasový a národnostnú toleranciu.

Čo plánuješ po skončení štúdia?

Plánujem pracovať na projektoch revitalizácie riek. Práca je všade dosť. Chceme vidieť svet, porovnať, naučiť sa čosi viac, ale nakoniec sa chceme vrátiť domov.

Anna Gudzová

Foto: archív Lenky Milonovej

Jar na vresovisku Sutton Heath v Suffolku